

Porskastríðin

Inngangur Kynning og skipulagning

Guðni Th. Jóhannesson, gudnith@hi.is, 662-6055

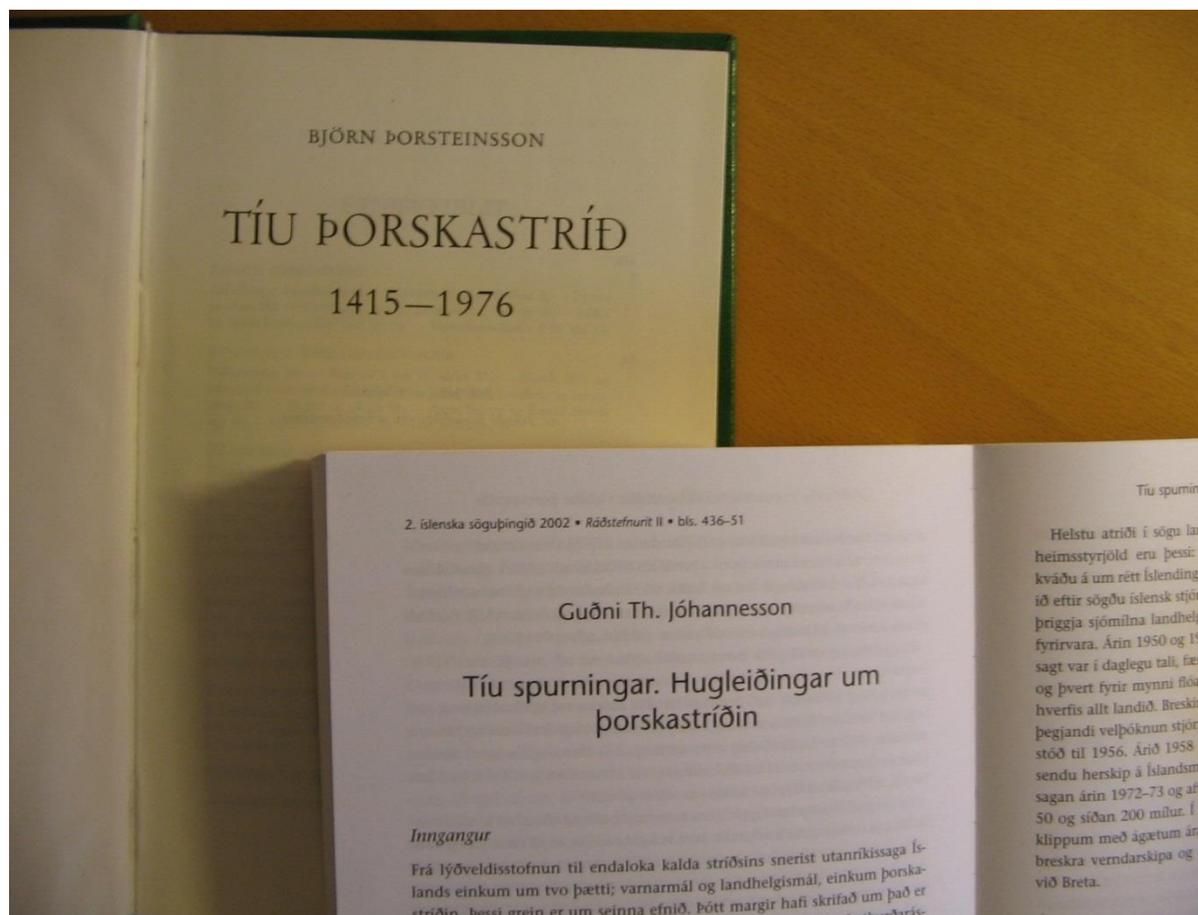
Lifandi saga!

- Þorskastríð síðustu vikur og mánuði:
 - <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/southamerica/falklandislands/9797902/Defence-chiefs-prepare-new-plans-to-defend-Falkland-Islands.html>
 - <http://www.dailyrecord.co.uk/news/scottish-news/cod-war-ii-scotlands-fishermen-1523798>
 - <http://www.pressan.is/pressupennar/LesaGudlaug/undirlaegjuhattur>
- Wikipedia Cod Wars:
 - http://en.wikipedia.org/wiki/Talk:Cod_Wars
 - <http://is.wikipedia.org/wiki/Spjall:%C3%9Eorskastr%C3%AD%C3%B0in>
- Thule Cod War:
 - <http://www.youtube.com/watch?v=TaviQeMf2Ao>

Tíu spurningar

Sögulegur og kenningalegur bakgrunnur I

„Tíu spurningar“ um þorskastríðin

1. Hvað voru þorskastríðin mörg?
2. Er orðið þorskastríð heppilegt hugtak?
3. Á hvaða heimildum þarf að byggja?
4. Hverjir eiga að skrifa söguna?
5. Voru þorskastríðin óhjákvæmileg?

Sögulegur og kenningalegur bakgrunnur II

„Tíu spurningar“ frh.

6. Var rétturinn alltaf Íslands megin?
7. Var þjóðareining í þorskastríðunum?
8. Hvað réð úrslitum um lyktir þeirra?
 - Vald í alþjóðasamskiptum
9. Hvað réð ákvörðunum ráðamanna?
 - Ákvarðanatataka í stjórnkerfum
10. Er þorskastríðunum lokið?

Hvað voru þorskastríðin mörg?

- Hvað er „þorskastríð“?
- Voru fyrri átök „þorskastríð“?
- Var löndunarbannið 1952-56 „þorskastríð“?
- Hvenær var orðið fyrst notað?
- Skiptir þetta máli?

Heppilegt hugtak?

„... átök sem þessi kall[a]st vart „stríð”, a.m.k. ekki meðal meiri styrjaldarþjóða en Íslendingar eru...”

Albert Jónsson, „Tíunda þorskastríðið,” bls. 9

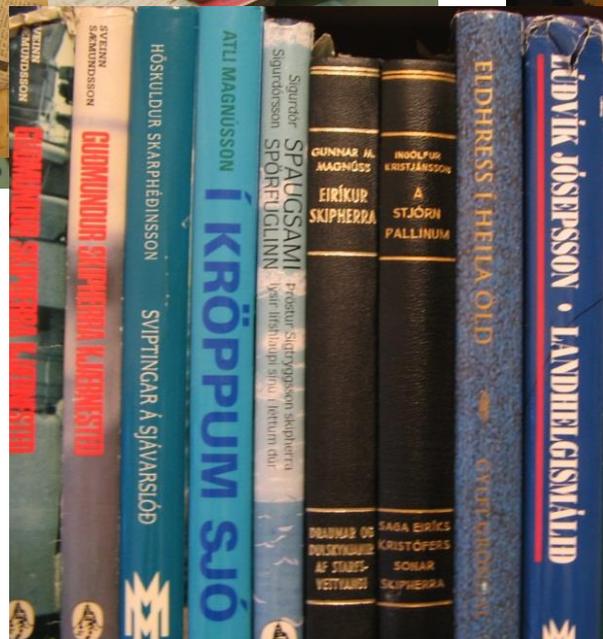
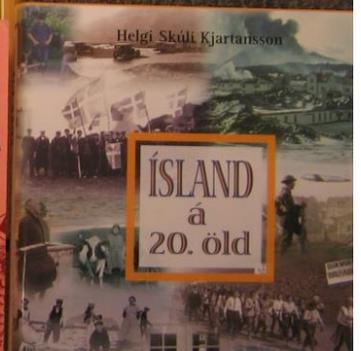
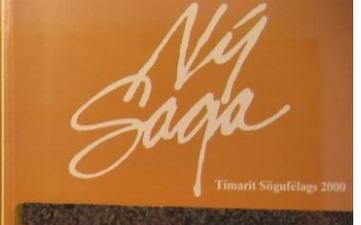
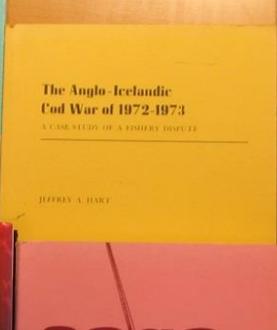
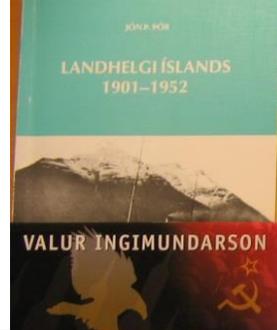
„Þessi átök fengu bráðlega nafnið *þorskastríð*. Þau voru þó miklu kurteislegri en stríð eru oftast.”

Gunnar Karlsson, *Sjálfstæði Íslendinga III*, bls. 125

Segir hver! Hvaða heimildir?

- Frumheimildir
- Fjölmiðlar
- Fyrri rannsóknir
- Endurminningar
- Viðtöl

Hvað þykist þú vita! Hverjir eiga að segja sögu þorskastríðanna?

- „Efniviðurinn er ekki árennilegur fyrir þá sem koma að honum með litla reynslu aðra en felst í fræðilegri þjálfun.”

Björn Bjarnason, „Forsendur sigra í landhelgismálinu,” *Morgunblaðið*, 3. des. 1999

- „Sagan er mikilvæg, svo mikilvæg að sagnfræðingarnir, þótt góðir séu, mega ekki vera einir um hituna.”

Davíð Oddsson, „Hvað er stjórnmálasaga?”
http://kistan.is/Default.asp?Sid_Id=28001&tr_e_rod=004|&tld=2&FRE_ID=39723&Meira=1

Porskastríð og andspyrna

- „Jafn lærður og hann er ætti hann að beina sínum kalda hug að einhverju öðru. Hann var að minnsta kosti ekki með þessar myrku nætur, sá ekki járnbrautarlestir sem hvergi komust eða stritið sem þurfti til að bæta skaðann. Svo maður tali nú ekki um sorgina vegna þeirra félaga sem féllu.”

Félagi í dönsku andspyrnuhreyfingunni um rannsóknir Aage Trommers á skemmdarverkum á stríðsárunum. Sjá: John T. Lauridsen, *Samarbejde og modstand. Danmark under den tyske besættelse 1940-45*, bls. 23

Enginn má sköpum renna. Voru þorskastríðin óhjákvæmileg?

- „If the share of foreign nations in the fisheries had not been reduced, everything else being equal, Iceland’s GDP in 1990 would have been 15 to 20 per cent less than was actually the case.”

Ragnar Árnason, „Icelandic Fisheries and Fisheries Management. Adaptation to a limited resource base.” Ragnar Árnason og Lawrence Felt (ritstj.), *The North Atlantic Fisheries. Successes, Failures, and Challenges* (Charlottetown, Prince Edward Island: The Institute of Island Studies, 1995), bls. 237-266. An Island Living Series, III

Enginn má sköpum renna. Voru þorskastríðin óhjákvæmileg?

- „If we hadn't lost the cod war, it is highly unlikely that Iceland would have the fish stocks that it does today.”

Andrew Moore, North East Lincolnshire council. Sjá: Charlotte Moore, „Grimsby fishing industry still nets healthy profit,” *Guardian*, <http://www.guardian.co.uk/food/Story/0,2763,1322616,00.html>

- „Enginn ber sér í munn nú, hvað þá seinna, að eitthvert skrefið í útfærslu fiskveiðilögsögunnar hafi verið of stórt ellegar stigið of snemma.”

Vilhjálmur Hjálmarsson, *Eysteinn í stormi og stillu*, bls. 65

„Rétt eða rangt, mitt land.” Var rétturinn alltaf Íslands megin?

- Lögfræðileg sjónarmið
- Siðferðisleg rök

„Aðgerðir íslenskra stjórnarvalda í þessu máli eru sjálfsvörn smáþjóðar sem á líf sitt og frelsi að verja.”

„Ræða atvinnumálaráðherra Ólafs Thors,” *Ægir*, 45:3, 1952, bls. 50

„Rétt eða rangt, mitt land.” Var rétturinn alltaf Íslands megin?

„Mér þótti það nokkur hræsni að þjóð, sem var langt frá því að vera fátæk, var reyndar mun betur stæð en Bretar, beitti slíkum rökum [um fátækt og smæð] og benti ég óspart á það.”

Andrew Gilchrist, *Þorskastríð og hvernig á að tapa þeim*, bls. 165

Var þjóðareining í þorskastríðunum?

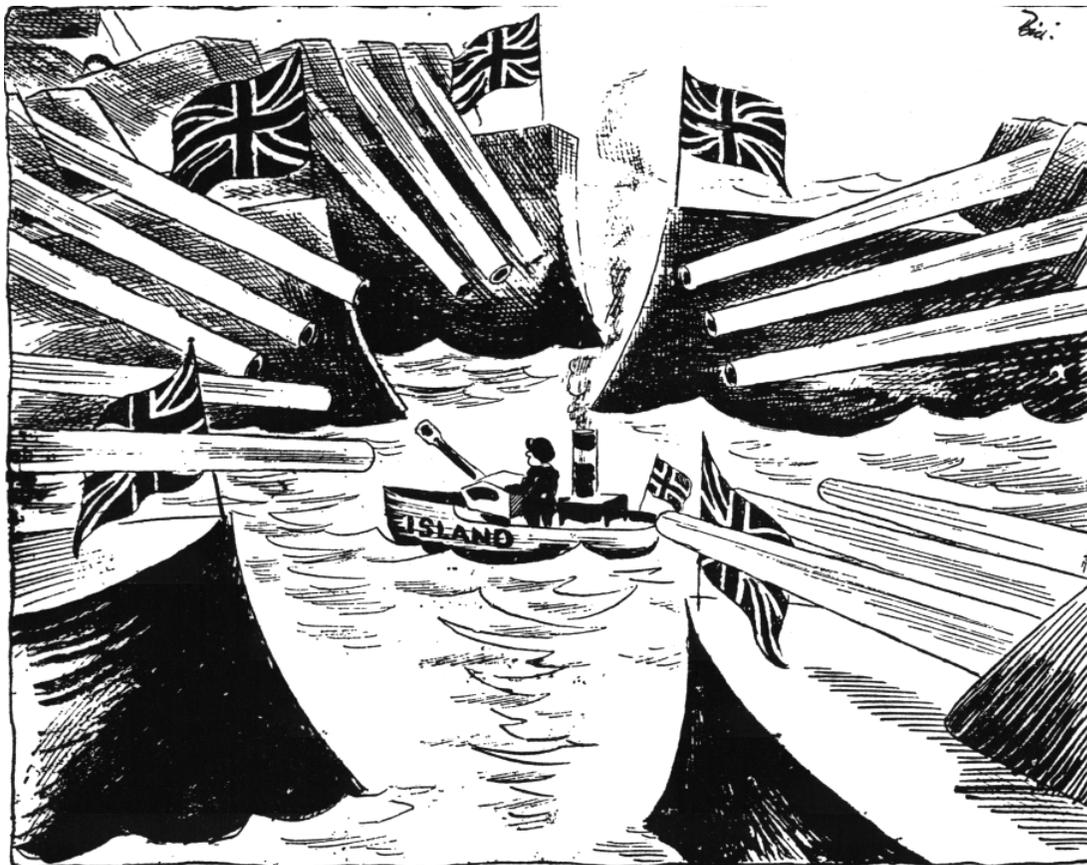

„Sigrarnir í útfærslu landhelginnar, þegar hið unga lýðveldi gekk á hólmi við heimsveldið, voru líka aflgjafar í þessum efnum. Þjóðin fann að samstaðan tryggði árangur.”

Ólafur Ragnar Grímsson.
Innsetningarræða 1. ág. 2012,
http://www.forseti.is/media/PDF/2012_08_01_Innsetningarraeda_2012.pdf

„Vald hinna veiku”. Hvað réð úrslitum í þorskastríðunum?

Teikning Bidstrups. Sjá: Gunnar M. Magnúss, *Landhelgisbókin*

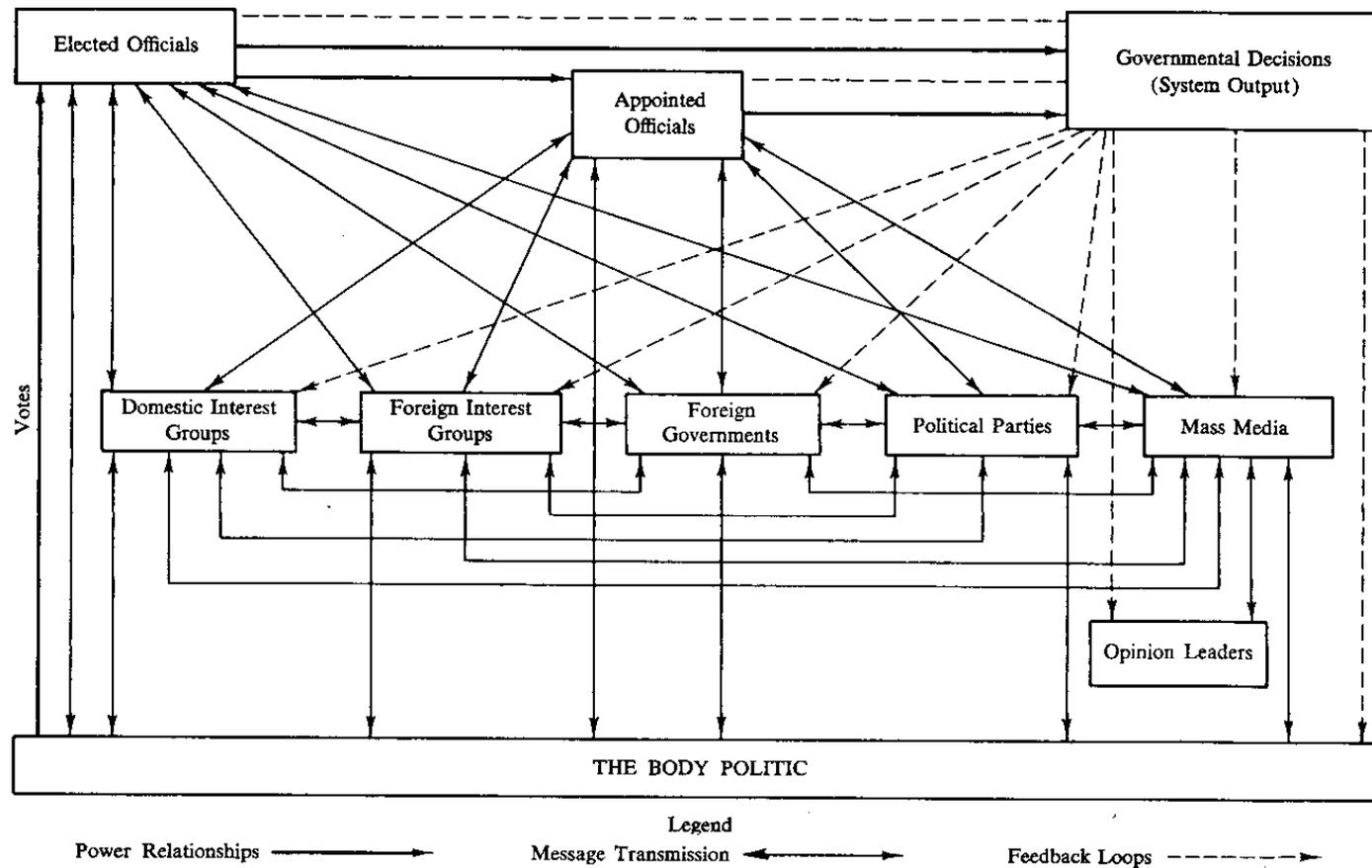

Þorskastríðin, Davíð og Golíat

Ákvarðanatæka í stjórnerfum

Hver gegn hverjum?

- Ísland gegn Bretlandi
 - Íslendingar gegn Íslendingum; Bretar gegn Bretum
 - Hið opinbera gegn hagsmunahópum
 - Embættismenn gegn ráðherrum
 - » Deilur innan hins opinbera; ráðuneyti gegn ráðuneyti
 - » Deilur innan stjórnmalaflokka

Íslandi allt? For Queen and Country?

- Þjóðarhagur
 - Flokkspólítík
- Þjóðarhagur
 - Hagsmunabarátta togaraeigenda

Sjálfstæðisbarátta til sjávar. Er þorskastríðunum lokið?

[Valgarður Júlíusson](#) · [Reykjavík, Iceland](#)

Valgarður Júlíusson Hættið þessu fj.Bulli um evru og ESB aðild. Við fórum ekki í Landhelgisstríð !!! til að ganga svo inní Sundurlaust sambandsríki, Þið eruð að Hrækja á okkur sem tókum þátt í því stríði. OG HANA NÚ...!!!

[Eyjolfur Kristjánsson](#) · Virkur í athugasemdum

Nei við fórum í það til að lifa einöngruð að eilífa, er það ekki? Þú veist að það er ekki 1975 lengur ef það ekki?

[Sigurður Helgi Helgason](#) · Virkur í athugasemdum

Er ekki þorskastríðið löngu búið[?]

<http://eyjan.is/2011/10/05/arni-pall-krona-i-hoftum-eda-evra-adrir-gjaldmidlar/>

Sjálfstæðisbarátta til sjávar. Er þorskastríðunum lokið?

- Frekari útfærslur?
 - „Náist ekki samningar ber okkur að sjálfsögðu að halda áfram veiðum eftir því sem kostur er og sækja rétt okkar með öllum tiltækum ráðum, hvort heldur sem er fyrir dómstólum eða með öðrum hætti.”
Steingrímur J. Sigfússon, „Ný útfærsla landhelginnar,” í *Róið á ný mið. Sóknarfæri íslensks sjávarútvegs*, bls. 49

Sjálfstæðisbarátta til sjávar. Er þorskastríðunum lokið?

- „Önnur leið til að nálgast spurninguna um lok þorskastríðanna liggur hins vegar í viðmóti Íslendinga til átakanna, aldarfjórðungi eftir endalok þeirra. Hefur það langur tími liðið frá lokum þorskastríðanna að Íslendingar geti vegið þau og metið á sama hátt og menn hafa til dæmis verið að endurskoða sjálfstæðisbaráttuna?”

„Tíu spurningar,” bls. 451

